

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DEPRESIJA SERGANČIŲ ASMENŲ DISKRIMINACIJOS

2015-03-23 Nr. (14)-SN-232)SP-39

Vilnius

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, einanti Lygių galimybių kontrolieriaus pareigas Edita Žiobienė, pagal gautą skundą atliko tyrimą dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – tarnyba) atliktas tyrimas pagal gautą skundą dėl galimos neįgaliųjų, sergančių depresija diskriminacijos, apribojant jiems teisę į darbą ir neužtikrinant pakankamo pragyvenimo lygio. Tarnybai pateiktame skunde informuojama, jog pareiškėjui dėl sirgimo depresija yra apribotas darbingumas – 30 proc. Kadangi iš gaunamos neįgaliojo pensijos (tik kiek daugiau nei 200 Eur) pareiškėjas negali pragyventi, jis aktyviai ieško darbo. Iki darbingumo lygio nustatymo tvarkos sugriežtinimo, pareiškėjui nebuvo nustatyti reikalavimai (rekomendacijos dėl darbo sąlygų), neleidžiantys jam dirbti pilną darbo dieną. Pareiškėjas sėkmingai dirbo, gydytojo rekomenduota darbo terapija leido nejusti jokių negatyvių ligos pasekmių. Tačiau kuomet pareiškėjui prieš kelis metus pakartotinai buvo nustatinėjamas darbingumo lygis, jam taip pat buvo nustatyti apribojimai dėl darbo sąlygų, kurių vienas yra dienos darbo laiko apribojimas ne daugiau 3 valandų. Pareiškėjas nurodo, jog gyvena mažame miestelyje, dėl to darbo pagal šį reikalavimą rasti negali jau keletą metų. Darbdaviai negali pasiūlyti darbo mažiau nei 0,5 etato. Pareiškėjas teigia, kad pats norėtų ir galėtų dirbti ilgiau nei tris valandas per dieną, tačiau į jo norą nėra atsižvelgiama, kadangi darbo sąlygų rekomendacijos darbdaviui yra privalomos. Negalėdamas įsidarbinti, pareiškėjas pasijuto padėtyje be išeities. Pagal nustatytus darbo sąlygų apribojimus įsidarbinti neįmanoma, o kadangi asmuo nėra pripažintas nedarbingu – jam mokama nedidelė negalios pensija, iš kurios pragyventi nedirbant neįmanoma. Negalėdamas savęs realizuoti darbo rinkoje pareiškėjas jaučiasi socialinėje atskirtyje, dėl ko jam paaštrėjo ligos simptomai, kyla nerimas.

Tyrimo metu gauta Valstybinio psichikos sveikatos centro nuomonė dėl pareiškėjo skundo. Direktorė O. Davidonienė pažymėjo, jog depresija kaip liga gali pasireikšti ne tik lengvais simptomais, bet ir sunkiomis formomis, ar net komplikuotis į kitus psichikos sveikatos sutrikimus. Lengvos depresijos formos dažnai gali praeiti negydomos, arba yra lengvai koreguojamos šiuolaikiniais gydymo metodais, kurie leidžia asmenims su šia diagnoze išlikti darbingiems, išvengiant net ir laikinojo nedarbingumo. Tačiau sunkių depresijų atvejais, yra labai maža tikimybė, kad ligonis gali tęsti socialinę, darbinę ar buitinę veiklą arba ši veikla dažniausiai būna labai ribota. Pasaulyje ši liga pripažįstama viena iš labiausiai luošinančių ligų.

Pasak Valstybinio psichikos sveikatos centro specialistų, darbinė ar mokomoji veikla yra būtina priemonė asmenims siekiantiems įveikti depresiją.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a :

Pareiškėjui dėl sirgimo depresija nustatytas 30 proc. darbingumo lygis, t.y. jis pripažintas iš dalies darbingu. Darbingumo lygis nustatytas vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. A1-78/V-179 „Dėl Darbingumo lygio nustatymo kriterijų aprašo ir Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 38-1253) nustatyta tvarka. Pareiškėjui taip pat yra numatyta darbo sąlyga – dirbti ne ilgiau kaip 3 valandas per dieną. Dėl šios priežasties pareiškėjas negali rasti tinkamo pagal nustatytas darbo sąlygas darbo.

2010 m. gegužės 27 d. Lietuvoje ratifikuotos Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos (Žin., 2010, Nr. 67-3350) 28 straipsnyje „Pakankamas gyvenimo lygis ir socialinė apsauga“ numatyta pareiga valstybėms užtikrinti neįgaliųjų teisę į pakankamą gyvenimo lygį.

Šios konvencijos 5 straipsnyje įtvirtinta, jog siekdamas skatinti lygybę ir pašalinti diskriminaciją, valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų veiksmų, kad užtikrintų tinkamą sąlygų pritaikymą. Konkrečios priemonės, kurių reikia, kad būtų paspartinta ar pasiekta faktinė neįgaliųjų lygybė, pagal šios Konvencijos nuostatas nelaikomos diskriminacija.

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 83-2983) 3 straipsnyje įtvirtinta nuostata, jog darbas yra vienas iš pagrindinių neįgaliųjų socialinės integracijos principų. Tačiau atsižvelgiant į pareiškėjui nustatytus darbo sąlygų apribojimus, jis negali įsidarbinti lygiomis galimybėmis su kitais asmenimis, kadangi negali dirbti net ir 0,5 etato.

Kadangi pareiškėjas nėra pripažintas nedarbingu (nustatytas 30 proc. darbingumas), jis gauna nedidelę pensiją, iš kurios nedirbant pragyventi neįmanoma.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, jog:

„Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo:

1) užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant [... negalios ...]“;

Galiojančiuose teisės aktuose (ar juos taikant praktikoje) nėra tinkamai atsižvelgiama į depresija sergančių asmenų susirgimo lygį, kuris gali būti nuo labai nežymaus (dėl kurio darbingumas gali būti išvis neribojamas) iki sunkaus (kuomet yra labai maža tikimybė, kad ligonis gali tęsti socialinę, darbinę ar buitinę veiklą arba ši veikla dažniausiai būna labai ribota). Dėl šios priežasties pareiškėjui nustatytos labai griežtos darbo sąlygos (kaip sergančiam labai sunkia depresijos forma), tačiau kita vertus jis nėra pripažįstamas nedarbingu, t.y. negalinčiu dirbti arba galinčiu dirbti tik pagal negalios pobūdį pritaikytoje darbo vietoje ar pritaikytomis darbo sąlygomis.

Pareiškėjui vadovaujantis galiojančiais teisės aktais apribotos faktinės galimybės įsidarbinti (dėl maksimalaus darbo laiko nustatymo), tačiau jis tuo pat metu yra pripažintas iš dalies darbingu ir dėl to netenka teisės į didesnę valstybės paramą kaip nedarbingas asmuo. Dėl šių aplinkybių pareiškėjas dėl savo negalios patenka į mažiau palankią padėtį lyginant su kitais asmenimis.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, pripažįstu skundą Nr. (14)-SN-232 pagrįstu. Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 15 straipsniu, bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 straipsnio 1 dalies 2 punktu Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a :

1. Siūlyti Socialinės apsaugos ir darbo bei Sveikatos apsaugos ministerijoms keisti galiojanti teisinių reglamentavimą (užtikrinti tinkamą jo taikymą), numatant konkrečias priemones, šalinančias kliūtis lengva depresijos forma sergančių neįgaliųjų įsidarbinimui ir užtikrinančias pakankamą gyvenimo lygį sergantiems sunkia depresijos forma;
2. Su šiuo sprendimu supažindinti pareiškėją, Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitetą, Socialinės apsaugos ir darbo bei Sveikatos apsaugos ministerijas.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, einanti
Lygių galimybių kontrolieriaus pareigas

Edita Žiobienė